

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою
«Міжнародні економічні відносини»

на тему: **«ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ
КАПІТАЛІВ»**

Виконавець: студент 43 групи ФМЕ
Швидкий Олексій Олегович _____
/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н, доцент
Уханова Інна Олегівна _____/
підпис

ОДЕСА 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Інвестиційні процеси значною мірою визначають стан економіки регіону. Уповільнення темпів інвестицій в економіку найбільш негативно позначається на темпах економічного зростання. Відсутність інвестицій в економіку регіону може призвести до уповільнення економічного розвитку регіону в майбутньому, а також до посилення міжгалузевих структурних диспропорцій в економіці регіону. Інвестиційні процеси слід розглядати не стільки як сукупність неконтрольованих факторів, скільки як важливий інструмент впливу на зміцнення економічної безпеки регіону.

У сучасних умовах глобалізації та зростання конкуренції між регіонами за залучення іноземних інвестицій стає все більш актуальним дослідження питань підвищення міжнародної інвестиційної привабливості регіонів. У нестабільних умовах особливо актуальними є заходи, спрямовані на розвиток інвестиційного потенціалу, аналіз сучасних інвестиційних тенденцій регіону та підвищення інвестиційної привабливості. Інвестиційна діяльність визначає важливість для подальшого розвитку соціально-економічної сфери регіону, підвищення його конкурентних позицій. Особливе значення вони набувають у контексті пошуку шляхів відновлення та розвитку регіонів, які зазнали впливу від військових дій або економічних криз. Одеський регіон має значний потенціал для залучення іноземних інвестицій, проте його реалізація вимагає розробки та впровадження цілеспрямованих заходів.

Детальне дослідження інвестицій та їх впливу на темпи економічного розвитку країни було розроблено ще в середині ХХ ст. Представники неокласичної та неокейнсіанської шкіл стверджували, що на темпи економічного зростання безпосередньо впливають процеси накопичення капіталу. Р. Харрод довів, що інвестиції породжують заощадження, цю ж гіпотезу дотримувалися Р. Лукас і Р. Солоу; сучасні економісти Лунган П. та Разін А., Маллампаллі П. та Совант К. досліджували, наскільки вигідні прямі іноземні інвестиції для країн, що розвиваються, та під якими чинниками здійснюється перерозподіл інвестиційного капіталу.

Мета дослідження полягає у аналізі міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону на міжнародному ринку капіталів та визначенні шляхів її підвищення.

Сформульована мета **визначила задачі** дослідження:

- розглянути поняття та особливості формування міжнародної інвестиційної привабливості регіону;
- визначити чинники та принципи формування міжнародної інвестиційної привабливості;
- охарактеризувати підходи до визначення та оцінки міжнародної інвестиційної привабливості регіону;
- проаналізувати стан та динаміку міжнародних інвестицій Одеського регіону;
- узагальнити та дослідити чинники міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону;

- проаналізувати міжнародну інвестиційну привабливість Одеського регіону;
- розробити пропозиції щодо підвищення міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Об'єкт дослідження - процеси формування та розвитку міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Предмет дослідження - теоретичні підходи та практичні рішення підвищення міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону на міжнародному ринку капіталів.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використано такі методи дослідження, як аналіз та синтез, порівняльний аналіз, системний аналіз, статистичний аналіз та інші методи, що допомогли у реалізації поставлених задач.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження складають джерела, що висвітлюють проблематику міжнародної інвестиційної привабливості регіонів, офіційні статистичні дані, звіти та аналітичні матеріали міжнародних організацій, наукові статті та монографії провідних вітчизняних та зарубіжних економістів, статистична інформація Департаменту інвестиційної та зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму Одеської обласної державної адміністрації.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 74 сторінки. Основний зміст викладено на 77 сторінках. Робота містить 27 таблиць, 15 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано тези:

Швидкий О.О. Аналіз географічної структури прямих іноземних інвестицій Одеського регіону. Минуле, Сучасне, Майбутнє. Збірник наукових робіт за підсумками студентської науково-практичної конференції Факультету міжнародної економіки. Випуск 13. 2023. ОНЕУ, ФМЕ. 460-463.

Швидкий О.О., Уханова І.О. Аналіз чинників міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону. Збірка наукових робіт кафедри МЕН Одеського національного економічного університету «Світова економіка та міжнародні економічні відносини» Одеса. ОНЕУ. Випуск 3. 2023 (у друці).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ»** розглядаються теоретичні аспекти формування та оцінки міжнародної інвестиційної привабливості регіонів, аналізуються чинники, які впливають на інвестиційну привабливість Одещини, та визначається її позиція в міжнародних інвестиційних рейтингах.

У другому розділі **«АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ»** проаналізовано стан та динаміку міжнародних інвестицій Одеського регіону, зокрема, географічну та галузеву

структуру інвестицій. Розглянуто економіко – соціальне становище регіону, виокремлені чинники впливу на надходження інвестицій до регіону.

У третьому розділі **«ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ КАПІТАЛІВ»** обґрунтовано шляхи підвищення міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону на основі проведеного аналізу. Розроблено заходи щодо створення сприятливих умов для надходження іноземних інвестицій, зокрема стратегічним плануванням підвищення інвестиційного клімату, економічним зонам, активізацією міжнародної економічної співпраці та промоції регіону.

ВИСНОВКИ

Після проведеного у кваліфікаційній роботі дослідження можна зробити наступні висновки:

Вивчення суті інвестиційної привабливості показало, що вона є важливим чинником розвитку як регіону, так і країни в цілому. Інвестиційна привабливість сприяє створенню робочих місць, підвищенню заробітної плати та економічному зростанню. Інвестиційна привабливість, або по іншому, інвестиційний клімат, за визначенням Європейського банку реконструкції та розвитку, це - широкий спектр факторів, які визначають, чи відбуваються іноземні інвестиції: обґрунтованість економічної політики, потужність економічних і політичних інститутів, функціонування правової та нормативної бази, якість інфраструктури та інших послуг, тощо. Стан та інвестиційного клімату регіону є ключовим фактором здатності цього регіону залучати іноземні інвестиції та розвивати малі і середні підприємства. Транснаціональні підприємства віддають перевагу інвестуванню в підприємства в країнах зі здоровим діловим кліматом, де витрати, затримки та ризики мінімізовані. Крім того, малі та середні підприємства з більшою ймовірністю розвиватимуться в умовах, де вони не будуть перевантажені податками та правилами.

Уряди часто вважають, що економічні та фіскальні умови є найважливішими факторами для залучення іноземних інвестицій. Хоча економічні та фіскальні умови, безумовно, є критичними, найважливішими факторами у створенні сприятливого ділового та інвестиційного клімату є, мабуть, політичне та правове середовище. Країни можуть пропонувати низькі податкові ставки та безкоштовну землю, але якщо інвестори побоюються експропріації активів, скасування пільг, трудових або громадянських заворушень, неможливості впоратися зі стихійними лихами, вони не захочуть інвестувати. Інвестори мають бути впевнені, що відповідна країна прагне залучати іноземні інвестиції та що інвестиції безпечні. Нестабільна політична ситуація збільшує ризики, яких інвестори зазвичай вважають за краще уникати. Крім того, такі політичні чинники, як корупція, бюрократія та відсутність верховенства права, є не лише ризиками, але й додають прямих витрат на інвестиції.

Існує багато доступних показників, які можна використовувати для вказівки на покращення загального бізнес-середовища. Деякі показники зосереджені на мікроекономічних факторах, орієнтованих на бізнес, тоді як інші зосереджені на

макроекономічних і політичних факторах. На додаток до індикаторів, які чітко зосереджуються на діловому та інвестиційному кліматі, існують індикатори, такі як індикатори управління та корупції, які можуть надати інформацію про фактори, які, ймовірно, впливатимуть на діловий клімат, але можуть не враховуватися стандартними індикаторами. Загалом, здається, не існує єдиного підходу, який можна було б назвати кращим.

Одеський регіон є одним з найбільш привабливих об'єктів іноземного інвестування в Україні. Це обумовлено зручним географічним положенням, розвинутою інфраструктурою, кваліфікованими кадрами, потужним господарським потенціалом. Можемо сказати, що найменше інвестицій в Одеській області було в 2011 році, після чого спостерігається тренд до збільшення інвестицій, і пік складає 1,6 млрд доларів на 2014 рік. Після цього, йде різкий спад, що скоріш за все пов'язано з анексією АР Крим, та початком АТО. Після 2015 року ріст інвестицій незначний, і в останні 2 роки графік знаходиться на осі приблизно в 1200 млн. доларів. Проаналізувавши дані, можемо сказати, що за 2015 – 2021 роки, загальна сума надходжень ПІІ становила всього 25,8 млн. дол. Найбільше зменшення відбулося по реінвестуванням доходів та борговим інструментам, і склало 266,4 і 353,8 млн. дол. Найбільший відтік ПІІ можемо спостерігати у 2015 році. найбільшими країнами - інвесторами в Одеську область є Країни ЄС. Так, особливу увагу треба приділити Кіпру. Транспорт та складське господарство є найбільшим сектором економіки, в який інвестують, та зберігає лідерські позиції. Одеса є лідером по залученням ПІІ як обласний центр, який має найбільший порт країни.

За результатами SWOT-аналізу можна дійти наступних висновків: Сильні сторони включають розвинену інфраструктуру портів та залізничних вузлів, розміщення регіону на межі з ЄС та близькість до Туреччини, які відкривають можливості для розвитку торгівлі та залучення іноземних інвестицій, а також наявність кваліфікованої та дешевої робочої сили. Все це зменшує витрати виробництва. Можливості регіону включають розвиток туризму та курортної галузі, залучення інвестицій у будівництво нових готелів та курортних комплексів, розвиток екологічно чистих технологій та відновлюваної енергетики, а також розвиток технологічних та науково-дослідницьких парків. Слабкі сторони включають низький рівень технологічного розвитку та обмежений доступ до сучасних технологій, складну економічну ситуацію в області та в Україні загалом, недостатній рівень відкритості та прозорості влади, корупцію, негативну демографічну ситуацію та відтік науковців. Крім того, інформованість потенційних партнерів про можливості регіону є недостатньою. Загрози включають конкуренцію з іноземними компаніями, залежність від світових цін, зростання зовнішньої енергетичної залежності, труднощі переходу на технічні регламенти ЄС та зростання дефіциту робочої сили за окремими професіями.

З таблиці PEST аналізу Одещини видно, що є кілька факторів, які можуть впливати на інвестиційну привабливість регіону. У сфері політики, війна і післявоєнна нестабільність можуть створювати ризики для інвесторів, проте подальша інтеграція з ЄС може позитивно вплинути на розвиток регіону. Непрозорість уряду також може створювати деякі перешкоди для інвесторів. У сфері

економіки, залежність регіону від імпорту та конкурентні галузі економіки можуть впливати на рентабельність інвестицій.

Проте, у міжнародних інвестиційних рейтингах регіон не займає високих позицій. Зокрема, за даними рейтингу Fitch Ratings за 2022 рік, який присвячений кредитній рейтинговій позиції міста Одеса на рівні "B" зі стабільним прогнозом на майбутнє. Рейтинг "B" свідчить про середній рівень кредитного ризику, тобто існує певна небезпека невиконання фінансових зобов'язань з боку міської влади. Також рейтинг відзначає деякі позитивні фактори, такі як підвищення доходів міського бюджету та підтримка соціальної сфери міста, що зменшує ризик невиконання фінансових зобов'язань. Також відзначається покращення інфраструктури та привабливість міста для туризму. Проте, зазначається також існування негативних факторів, таких як високі соціальні витрати міського бюджету та зменшення доходів внаслідок пандемії COVID-19. Крім того, існує ризик залежності міського бюджету від підтримки з боку держави та недостатня прозорість управління міським бюджетом.

За даними сайту IBI rating agency, економіка Одеси стабільно зростає протягом багатьох років із середнім темпом зростання ВВП на рівні 2,6% з 2016 по 2019 рік. Основними чинниками цього зростання є торгівля, транспорт і туризм. Місто є важливим транспортним вузлом для України та всього Чорноморського регіону з добре розвинутою портовою та залізничною мережею. Сектор туризму також є значним внеском у місцеву економіку, де зростає кількість відвідувачів, яких приваблює культурна спадщина міста та його прибережне розташування. На сайті також зазначається, що Одеса досягла успіху в залученні ПІІ, зокрема у сферах виробництва, ІТ та туризму.

Оцінка інвестиційного рейтингу Одеського регіону на основі індексу Business Environmental Risk Intelligence (BERI) склала: 51. Судячи з дослідження Одеський регіон має високий ризик вкладень ПІІ. Та є країною з високим рівнем ризику для діяльності зарубіжних інвесторів. Головною причиною цього є бойові дії на території України та військова агресія Російської Федерації до нашої країни

На основі проведеного дослідження, автор пропонує ряд рекомендацій щодо підвищення міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону, включаючи стратегічне планування, кластеризацію економіки, активізацію міжнародної економічної співпраці та промоцію регіону. Успішна реалізація цих напрямків сприятиме сталому розвитку регіону, покращенню якості життя населення та зміцненню позицій Одеської області на міжнародній арені. Одеська область має великий потенціал для забезпечення сталого та динамічного економічного росту.

Уряд може скористатися конкурентними перевагами регіону, такими як географічне розташування, інфраструктура та культурне різноманіття. Щоб реалізувати цей потенціал, розвиток повинен зосередитися на таких стратегічних напрямках: створення сприятливого інвестиційного клімату, розвиток експорту продукції та послуг, зміцнення міжнародного співробітництва та партнерства, розвиток туристичної галузі, а також промоція регіональних брендів та інновацій. Для реалізації мети ефективного просування Одещини необхідно створити і розвивати позитивний імідж, презентувати його унікальність, переваги та можливості перед широким колом потенційних партнерів, інвесторів та клієнтів. Для досягнення

успіху в цих напрямках, регіону необхідно впроваджувати цілісні та довгострокові стратегії, активно співпрацювати з міжнародними організаціями та партнерами, залучати інвестиції та підтримувати місцевих підприємців. Це допоможе Одещині забезпечити сталий розвиток, підвищити рівень життя населення та зміцнити свою позицію на міжнародній арені.

АНОТАЦІЯ

Швидкий О. О., «Підвищення міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону на міжнародному ринку капіталів».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародна економіка». - Одеський національний економічний університет. - Одеса, 2023 р.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є міжнародна інвестиційна привабливість Одеського регіону та шляхи її підвищення на міжнародному ринку капіталів.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти формування та оцінки міжнародної інвестиційної привабливості регіонів, аналізуються чинники, які впливають на інвестиційну привабливість Одещини, та визначається її позиція в міжнародних інвестиційних рейтингах.

Проаналізовано стан та динаміку міжнародних інвестицій Одеського регіону, зокрема, географічну та галузеву структуру інвестицій. Розглянуто економіко – соціальне становище регіону, виокремлені чинники впливу на надходження інвестицій до регіону.

Запропоновано шляхи підвищення міжнародної інвестиційної привабливості Одеського регіону на основі проведеного аналізу. Розроблено заходи щодо створення сприятливих умов для надходження іноземних інвестицій, зокрема стратегічним плануванням підвищення інвестиційного клімату, економічним зонам, активізацією міжнародної економічної співпраці та промоції регіону.

Ключові слова: міжнародна інвестиційна привабливість, Одеський регіон, прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, економічні зони, міжнародна економічна співпраця, конкурентоспроможність.

ANNOTATION

Shvydkyi O. O., "Increasing the international investment attractiveness of the Odesa region on the international capital market."

Bachelor's qualification work for obtaining the educational degree of Bachelor in specialty 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economics". - Odesa National Economic University. - Odesa, 2023.

The bachelor's qualification work consists of three sections. The object of research is the international investment attractiveness of the Odesa region and ways to increase it in the international capital market.

The work considers theoretical aspects of forming and evaluating the international investment attractiveness of regions, analyzes factors influencing the investment attractiveness of the Odesa region, and determines its position in international investment ratings.

The state and dynamics of international investments in the Odesa region are analyzed, in particular, the geographical and sectoral structure of investments. The socio-economic situation of the region is examined, and factors influencing the inflow of investments to the region are identified.

Ways to increase the international investment attractiveness of the Odesa region based on the conducted analysis are proposed. Measures have been developed to create favorable conditions for attracting foreign investments, including strategic planning to improve the investment climate at the regional level, clustering the economy, intensifying international economic cooperation, and promoting the region.

Keywords: international investment attractiveness, Odesa region, foreign direct investments, investment climate, economic zones, international economic cooperation, competitiveness.